

42

Ενημερωτικά
Σημειώματα

Σεπτέμβριος 2026

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

imegsevee.gr

Εμπόδια στην υλοποίηση επενδύσεων από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Λεωνίδας Βατικιώτης

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Εμπόδια στην υλοποίηση επενδύσεων από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Λεωνίδας Βατικιώτης

IME ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων

Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

Αριστοτέλους 46, 104 33 Αθήνα

Τηλ: 210 8846852, Φαξ: 210 884653

Email: info@imegsevee.gr

www.imegsevee.gr

Τίτλος: «Εμπόδια στην υλοποίηση επενδύσεων από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα»

Τύπος δημοσίευσης: Ενημερωτικά Σημειώματα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Χρονολογία δημοσίευσης: Σεπτέμβριος 2026 Νο: 42

Συγγραφέας: : Λεωνίδας Βατικιώτης

Σελιδοποίηση: Ιωάννης Μισεντζής

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βατικιώτης, Λ. (2026). «Εμπόδια στην υλοποίηση επενδύσεων από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα», *Ενημερωτικά Σημειώματα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ*, Νο 42. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Οι γνώμες και τα επιχειρήματα που διατυπώνονται στο παρόν Ενημερωτικό Σημείωμα δεσμεύουν τους/τις συντάκτες/τριες του και δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη τις επίσημες θέσεις του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ και της ΓΣΕΒΕΕ

Το παρόν Ενημερωτικό Σημείωμα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Ανάπτυξη μηχανισμών και εφαρμογή δράσεων στήριξης της προσαρμοστικότητας και της ανθεκτικότητας των ΜΜΕ και του ανθρώπινου δυναμικού τους» με κωδικό ΟΠΣ 6003486. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα μέσω του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα 2021–2027».

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
2021 – 2027
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Βιογραφικό συγγραφέα

Λεωνίδας Βατικιώτης

Ο Λεωνίδας Βατικιώτης είναι επιστημονικό στέλεχος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Είναι απόφοιτος του τμήματος Στατιστικής και Ασφαλιστικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιά και διδάκτορας του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πάντειου Πανεπιστημίου. Η διδακτορική του διατριβή (2008) αφορούσε τις αιτίες της οικονομικής κρίσης του 1973 και ειδικότερα τη θεωρητική διαμάχη γύρω από τις θέσεις του Ρόμπερτ Μπρένερ και βαθμολογήθηκε με άριστα.

Αρθρογραφεί στον ελληνικό Τύπο από το 1992, διδάσκει και συνεργάζεται με πανεπιστήμια της Κύπρου και της Ελλάδας, είχε τη δημοσιογραφική έρευνα και την επιστημονική επιμέλεια σε δέκα βραβευμένα ντοκιμαντέρ εκ των οποίων το ένα κέρδισε το πρώτο βραβείο στο σημαντικότερο φεστιβάλ ελληνικού ντοκιμαντέρ, έχει μεταφράσει βιβλία οικονομικών και κοινωνικών επιστημών από τα αγγλικά στα ελληνικά. Έχει συμμετάσχει σε πολλά χρηματοδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα με τη συμμετοχή επιστημόνων από πολλές χώρες. Συμβολές του (αυτοτελή άρθρα, εισαγωγές, επίμετρα) έχουν δημοσιευθεί σε 17 βιβλία που έχουν εκδοθεί από 6 διαφορετικούς εκδοτικούς οίκους στην Ελλάδα και σε 6 βιβλία εκτός Ελλάδας (Αγγλία, Ιταλία). Περισσότερα από 30 επίσης είναι οι ανακοινώσεις του σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές και οι συμμετοχές σε πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων.

Στο ίδιο πεδίο έχει συγγράψει επίσης επιστημονικά άρθρα και τις ακόλουθες έρευνες: *Ενεργειακή φτώχεια στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις – Ποιοτική και ποσοτική έρευνα σε 17 κλάδους μικρομεσαίων επιχειρήσεων σχετικά με την έκταση και τις μορφές εμφάνισης της ενεργειακής φτώχειας* (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, 2019), *Επιπτώσεις της μετάβασης στη μετα-λιγνιτική εποχή. Η περίπτωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας* (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, 2020), *Πολύ λίγα και πολύ ...τοξικά: οικονομικά μέτρα ανά τον κόσμο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την πανδημία του κορωνοϊού* (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, 2020), *Διακυβεύσεις και αντιπαραθέσεις σχετικά με την επικείμενη έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ* (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, 2018) κ.ά.

@ vatikiotis@imegsevee.gr

 <https://www.linkedin.com/in/leonidas-vatikiotis-b3928840/>

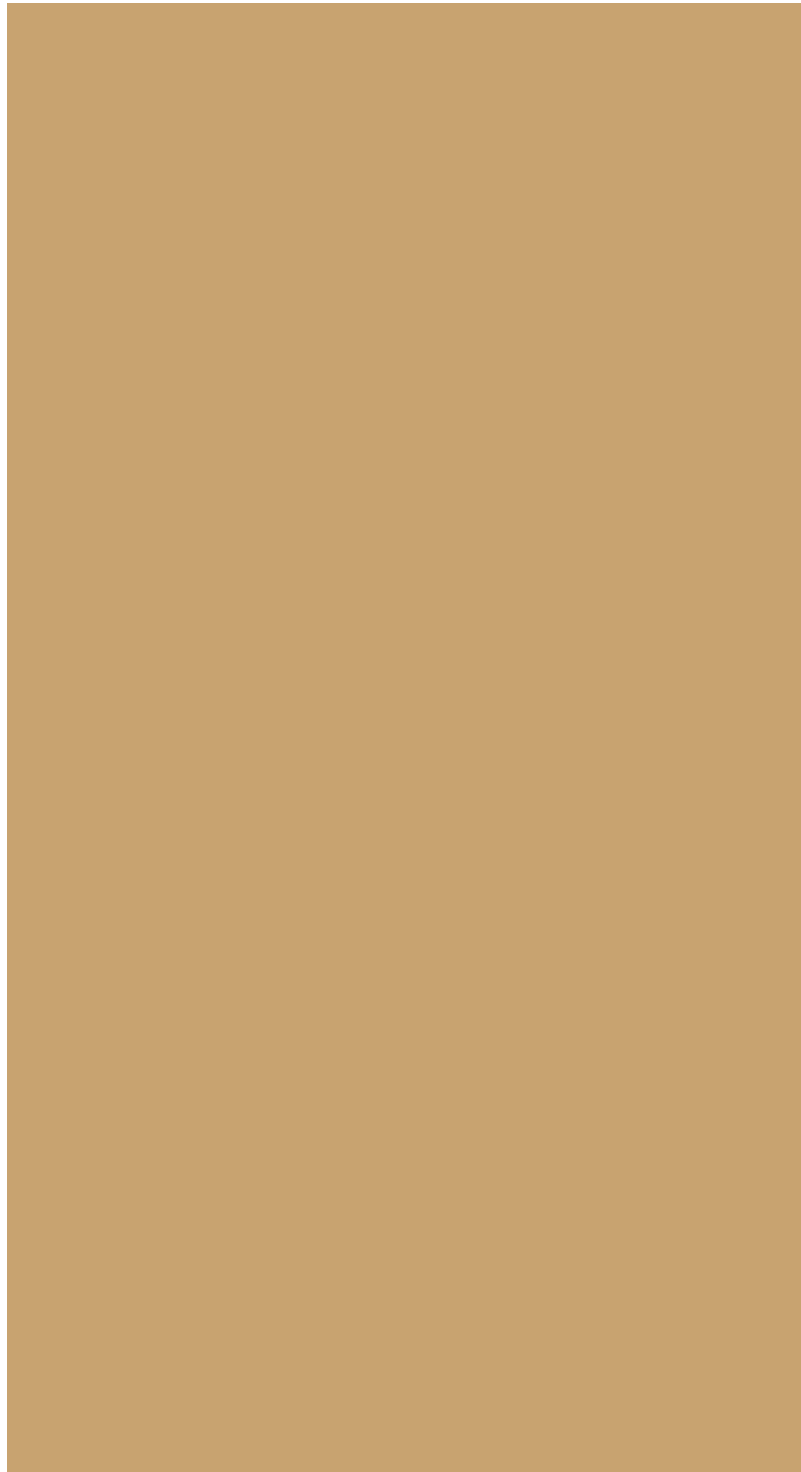
 <https://independent.academia.edu/LVatikiotis>

 <https://www.researchgate.net/profile/Leonidas-Vatikiotis>

Εμπόδια στην υλοποίηση
επενδύσεων από τις μικρομεσαίες
επιχειρήσεις στην Ελλάδα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	9
Πλημμυρίδα επενδύσεων στην Τεχνητή Νοημοσύνη	10
Θεωρητική διερεύνηση και προσδιοριστικοί παράγοντες των επενδύσεων	10
Επενδύσεις και εμπόδια στην Ευρώπη	12
Επενδύσεις στην Ελλάδα	15
Επενδύσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων	19
Εμπόδια για επενδύσεις στην Ελλάδα	21
1. Διαθεσιμότητα χρηματοδοτήσεων	21
2. Εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού	23
3. Ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες	24
4. Υποδομές μεταφορών και ψηφιακές υποδομές	24
5. Ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις	25
6. Ενεργειακό κόστος	25
7. Ελλιπής κρατική υποστήριξη	26
8. Έλλειψη πιστοποιημένου προσωπικού	26
9. Άνοδος κόστους γης	26
Συμπεράσματα	27
Ευχαριστίες	27
Πηγές	28

Περίληψη

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα αναλύει, με την βοήθεια ποιοτικής έρευνας (προφορικών συνεντεύξεων) και την χρήση διαθέσιμων ποσοτικών στοιχείων, τα εμπόδια για την πραγματοποίηση επενδύσεων από τις μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Ξεκινάει με την μεγάλη παγκόσμια αύξηση στις επενδύσεις που σχετίζονται με την Τεχνητή Νοημοσύνη. Συνεχίζει με μια συνοπτική παρουσίαση των σημαντικότερων θεωρητικών ερμηνειών για τους προσδιοριστικούς παράγοντες των επενδύσεων. Παραθέτει τα εμπόδια για επενδύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μέσα από την έρευνα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και με την βοήθεια της ίδιας έρευνας παρουσιάζονται τα ευρήματα για την Ελλάδα. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατάσταση των επενδύσεων στην Ελλάδα, με την βοήθεια στοιχείων από την Ελληνική Στατιστική Αρχή και την Τράπεζα της Ελλάδας, και αμέσως μετά η κατάσταση των επενδύσεων στις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις με την βοήθεια στοιχείων από πρόσφατη έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Ακολουθεί το κύριο μέρος της έρευνας που είναι τα εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων όπως τα περιέγραψαν ιδιοκτήτες, διευθυντές και στελέχη ελληνικών μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων. Τέλος, παρατίθενται τα συμπεράσματα από την καταγραφή των εμποδίων.

Η ανάγκη για την πραγματοποίηση αυτής της έρευνας προέκυψε λόγω της επιτακτικής σημασίας που αποκτά για τις ελληνικές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους, η σημασία των επενδύσεων στην Τεχνητή Νοημοσύνη. Το ερώτημα που κλήθηκε να απαντήσει αφορά τα εμπόδια που τίθενται και πρέπει να ξεπεραστούν, με ευθύνη της Πολιτείας, ώστε οι μικρές επιχειρήσεις να μην μείνουν ουραγός στο νέο κύμα επενδύσεων που αναπτύσσεται.

Πλημμυρίδα επενδύσεων στην Τεχνητή Νοημοσύνη

Η είσοδος της Τεχνητής Νοημοσύνης στην παραγωγή και την οικονομία προκάλεσε ένα πρωτοφανές, για τις τελευταίες δεκαετίες, κύμα επενδύσεων. Με αποκορύφωμα την κρίση του κορονοϊού το 2020–2021, η οικονομική κρίση του 2008 οδήγησε σε μια συρρίκνωση ή στασιμότητα των επενδύσεων στον αναπτυσσόμενο και ανεπτυγμένο κόσμο, αντίστοιχα (Stamm & Vorisek, 2023). Η πτώση ανακόπηκε στον ανεπτυγμένο οικονομικά κόσμο από μαζικές επενδύσεις σε τρεις κλάδους που βρίσκονται στην αιχμή του δόρατος της σύγχρονης τεχνολογίας: πολεμική βιομηχανία, καθαρή ενέργεια και Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ). Οι επενδύσεις στους τρεις αυτούς κλάδους είναι αλληλοτροφοδοτούμενες, με την αυξημένη ζήτηση για ΤΝ, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα, να δίνει την μεγαλύτερη ώθηση σε παραγωγή ενέργειας για την τροφοδοσία των data centers, ενώ η παραγωγή προϊόντων διπλής χρήσης από την πολεμική βιομηχανία διαχέει σε πολλούς κλάδους τα αποτελέσματα της παραγωγής της. Εκτιμάται ότι το 2025 οι επενδύσεις παγκοσμίως στους τρεις παραπάνω τομείς ανήλθαν σε 6,9 τρισ. δολ., το 2026 αναμένεται να ξεπεράσουν τα 10 τρισ. ενώ το 2030 να φτάσουν τα 16 τρισ. δολ. (Foroohar, 2026).

Ειδικότερα στην ΤΝ, σύμφωνα με αξιόπιστες προβλέψεις, οι επενδύσεις το 2026 αναμένεται να υπερβούν το 1 τρισ. δολ. εκ των οποίων τα 600 δισ. θα τοποθετηθούν εντός των ΗΠΑ με πρωταγωνιστές πολυεθνικές – κολοσσούς, όπως *Microsoft*, *Alphabet*, *Meta*, *Amazon* κ.α. (Goldman Sachs, 2026). Η αύξηση των σχετικών επενδύσεων θα κλιμακωθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε ως το 2050 αναμένεται να έχουν τοποθετηθεί σε υπολογιστική ικανότητα που απαιτεί η ανάπτυξη της ΤΝ ποσά ύψους 31,6 τρισ. δολ. Μόνο για data centers αναμένεται να επενδυθούν 1,8 τρισ. κατ' έτος ως το 2050, από 800 δισ. δολ. το 2026 (PwC, 2026). Ο ανταγωνισμός είναι τόσο έντονος κυρίως στους μεγάλους της πληροφορικής, ώστε χρόνιες πλεονασματικές ταμειακές ροές δίνουν την θέση τους σε συνεχή δάνεια και αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου για να υλοποιηθούν οι αναγκαίες επενδύσεις.

Η κατάσταση των επενδύσεων συγκεντρώνει το επιστημονικό αλλά και πολιτικό ενδιαφέρον, εκ μέρους των διαμορφωτών πολιτικής, επειδή η εξέλιξή τους επηρεάζει την απασχόληση, την παραγωγή εμπορευμάτων και υπηρεσιών, το ΑΕΠ και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάθε χώρας ή ένωσης χωρών στο άμεσο και απώτερο μέλλον. Τα τελευταία χρόνια αναπτύχθηκε το επιστημονικό και θεωρητικό ενδιαφέρον για τις επενδύσεις (ή τα εμπόδια στην υλοποίησή τους) εξ αιτίας της ψηφιοποίησης και της ανάπτυξης της ΤΝ.

Θεωρητική διερεύνηση και προσδιοριστικοί παράγοντες των επενδύσεων

Το επιστημονικό ενδιαφέρον για την διερεύνηση της σχέσης επένδυσης και παραγωγής αποτυπώνεται στην Κεϋνσιανή θεωρία επενδύσεων (Κέυνς, 1936). Στον πυρήνα της έχει την έννοια της οριακής αποδοτικότητας του κεφαλαίου που προκύπτει από την (φθίνουσα)

απόδοση ενός κεφαλαιουχικού αγαθού στη διάρκεια ζωής του. Η οριακή αποδοτικότητα του κεφαλαίου συγκρίνεται με το επικρατούν επιτόκιο της αγοράς και αξιολογείται ως κερδοφόρα, αν υπερβαίνει το επιτόκιο, ή ζημιολόγona αν υπολείπεται του επιτοκίου, οπότε η απόδοση του κεφαλαίου θα ήταν μεγαλύτερη ως κατάθεση ή επένδυση στην αγορά κρατικών ομολόγων. Στον συγγραφέα της *Γενικής Θεωρίας* οφείλουμε και την εισαγωγή της (ψυχολογικής) έννοιας της αγελαίας συμπεριφοράς των επενδυτών που, στον αντίποδα των ορθολογικών ερμηνειών και προβλέψεων, εξηγεί την συμπεριφορά των επενδυτών στην βάση της μίμησης και του φόβου.

Οι ιδέες του Κέυνς επεκτείνονται στο υπόδειγμα μεγέθυνσης Χάροντ – Ντομάρ. Στη βασική του σύλληψη περιλαμβάνει μια πρωτοβάθμια εξίσωση όπου στο ένα σκέλος έχει την παραγωγή (μιας επιχείρησης, ενός κλάδου, μιας οικονομίας ή ενός συνόλου χωρών) και στο άλλο σκέλος την ποσότητα κεφαλαίου ή επένδυσης πολλαπλασιασμένη επί μιας σταθεράς που συνήθως καλείται λόγος κεφαλαίου παραγωγής. Η σταθερά είναι ο συντελεστής που ποσοτικοποιεί την απαιτούμενη ποσότητα κεφαλαίου για να αυξηθεί κατά μία μονάδα η παραγωγή ή το προϊόν. Στην ανάπτυξή της, η αύξηση του κεφαλαίου και της παραγωγής συσχετίστηκε με την αύξηση της εθνικής αποταμίευσης (Νίκος Θεοχαράκης, 2024).

Στη θεωρία του Νομπελίστα Τζέιμς Τόμπιν, η κεφαλαιοποίηση μιας επιχείρησης λειτουργεί ως κίνητρο για νέες επενδύσεις αν η χρηματιστηριακή της αξία υπερβαίνει την φυσική της αξία, αλλά λειτουργεί αποτρεπτικά στην αντίθετη περίπτωση (Tobin, 1969).

Στη Σουμπετεριανή θεωρία, κίνητρο των νέων επενδύσεων είναι οι καινοτομίες που παράγονται μέσα από την «δημιουργική καταστροφή», η οποία αποτελεί ίδιον γνώρισμα και κινητήρια δύναμη της καπιταλιστικής οικονομίας (Schumpeter, 1936). Οι επίγονοι του αυστριακού οικονομολόγου έχουν τονίσει την διαρκή και αφειδώλευτη υποστήριξη του κράτους στον ιδιωτικό τομέα (ειδικά σε καινοτόμες και υψηλού επιχειρηματικού κινδύνου δραστηριότητες), ακόμη και σε οικονομικά περιβάλλοντα που αναγνωρίζουν ως μονόδρομο την ιδιωτική οικονομία και την ελεύθερη αγορά και αποκλείουν την κρατική παρέμβαση (Μαριάνα Ματσουκάτο, 2015). Άλλοι έχουν στοχοποιήσει τον «καπιταλισμό των μετόχων» εξ αιτίας της διαρκούς πίεσης που δημιουργεί στην ιδιοκτησία και τις διοικήσεις για αυξημένα μερίσματα σε βάρος των επενδύσεων, της καινοτομίας και της ικανοποίησης του πελάτη (Γουίλιαμ Λάζονικ, 2001). Σημείο αναφοράς των περισσότερων επιγόνων του Σουμπέτερ είναι η συστηματοποίηση της καινοτομίας σε ένα διακριτό θεωρητικό πεδίο με αντικείμενο την μελέτη και την διδασκαλία της ώστε μέσα από την χρηματοδότηση της έρευνας να δημιουργούνται δομές στην παραγωγή και την παιδεία που την προκαλούν και την επιταχύνουν.

Στην μαρξιστική θεωρία το κεφάλαιο αποτελεί αυτοεπεκτεινόμενη αξία που στην διαρκή επιζήτηση του κέρδους παράγει κρίσεις ως αποτέλεσμα της υπερσυσσώρευσής του (Μαρξ, 1867). Ανταγωνισμός και κρίσεις από κοινού με την συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου διευρύνουν την παραγωγική βάση του κεφαλαίου με νέες επενδύσεις και επέκταση της κυριαρχίας του.

Στην νεοκλασική θεωρία της επένδυσης (Jorgensen, 1963) η εταιρεία επενδύει για να φτάσει σε ένα επιθυμητό επίπεδο κεφαλαιακού αποθέματος εξισώνοντας το οριακό προϊόν του κεφαλαίου με το κόστος χρήσης του.

Με βάση την θεωρία του επιταχυντή, οι επενδύσεις είναι η απάντηση στις μεταβολές της ζήτησης. Αν η ζήτηση αυξάνεται οι επιχειρήσεις έχουν δύο επιλογές. Είτε να αυξήσουν τις τιμές ή να αυξήσουν την προσφορά. Η θεωρία του επιταχυντή είναι η απλούστερη απ' όλες τις θεωρίες της επένδυσης και προς «προς έκπληξη, η πιο εμπειρικά επιτυχημένη» (History of economic thought website).

Επενδύσεις και εμπόδια στην Ευρώπη

Μια αξιόπιστη και διαχρονική ανατομία των επενδύσεων στην Ευρώπη, όπως και των εμποδίων που ορθώνονται, παρέχει η ετήσια έρευνα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (European Investment Bank, 2025).

Σε αδρές γραμμές, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις δηλώνουν ότι θα συνεχίσουν να επενδύουν (86% το 2025), αλλά τα τελευταία χρόνια αναθεωρούν καθοδικά τις προσδοκίες τους. Πιθανότερο να επενδύσουν δηλώνουν οι μεγάλες επιχειρήσεις κι όσες δραστηριοποιούνται στην βιομηχανία. Οι δημόσιες επενδύσεις παραμένουν η κινητήρια δύναμη των συνολικών επενδύσεων. Ως αποτέλεσμα, κράτη με ευάλωτα δημόσια οικονομικά, δηλαδή με υψηλό δημόσιο χρέος και δημοσιονομικό έλλειμμα, αδυνατούν να προσφέρουν την ώθηση στις επενδύσεις που παρέχουν άλλα κράτη, με μικρότερο χρέος και μεγαλύτερο δημοσιονομικό χώρο. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα σημαντικό μερίδιο των επενδύσεων κατευθύνεται σε άυλα επενδυτικά στοιχεία (έρευνα και ανάπτυξη, εκπαίδευση, λογισμικό, πατέντες κ.α.), ενώ οι επιχειρήσεις δαπανούν λιγότερα για γη, κτίρια και υποδομές σε σύγκριση με αμερικανικές εταιρείες (17% έναντι 22%). Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις δίνουν προτεραιότητα στις επενδύσεις αντικατάστασης παραγωγικού εξοπλισμού και όχι σε επενδύσεις επέκτασης παραγωγικής δυναμικότητας. Τα πρωτεία στις επενδύσεις παραγωγής νέων προϊόντων διατηρούν οι εξής χώρες: Βουλγαρία, Τσεχία, Ρουμανία, Ουγγαρία και Σλοβακία. Επειδή αυτές οι χώρες ξεχωρίζουν για τους χαμηλούς μισθούς τους και την μικρή τους απόσταση από το κέντρο της ΕΕ, πιθανά να πρόκειται για Ξένες Άμεσες Επενδύσεις προερχόμενες κυρίως από Γερμανία κι άλλα κράτη του ευρωπαϊκού πυρήνα.

Στις ΗΠΑ, αντίθετα, οι επενδύσεις επέκτασης παραγωγικής δυναμικότητας είναι σημαντικά περισσότερες (37%) σε σχέση με την Ευρώπη (26%). Συνεχίζοντας την σύγκριση με τις ΗΠΑ, παρατηρούμε ότι πολύ περισσότερες επιχειρήσεις στην Ευρώπη επενδύουν στην μείωση των εκπομπών αερίου θερμοκηπίου σε σχέση με τις ΗΠΑ, ενώ στην άλλη μεριά του Ατλαντικού είναι πολύ πιο διαδεδομένη η χρήση ΤΝ. 81% των επιχειρήσεων στις ΗΠΑ χρησιμοποιούν ΤΝ σε δύο τουλάχιστον εσωτερικές διαδικασίες ενώ στην ΕΕ μόνο το 55%. Αντίστοιχη υστέρηση εμφανίζεται και στην καινοτομία. Στις ΗΠΑ καινοτομεί το 53% των επιχειρήσεων, ενώ στην ΕΕ το 32%.

Το σημαντικότερο εύρημα της έρευνας αφορά τα εμπόδια που ορθώνονται. Με βάση τις απαντήσεις που έδωσαν οι ερωτώμενοι (διαθέτοντας δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων) από 27 κράτη – μέλη της ΕΕ τα σημαντικότερα εμπόδια στην υλοποίηση επενδύσεων, κατά σειρά σπουδαιότητας, είναι:

1. Αβεβαιότητα για το μέλλον 83%
2. Διαθεσιμότητα εξειδικευμένου προσωπικού 79%
3. Ενεργειακό κόστος 75%
4. Ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις 69%
5. Ρυθμίσεις για την εργασία 65%
6. Ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες 56%
7. Διαθεσιμότητα χρηματοδοτήσεων 45%
8. Υποδομές μεταφορών 44%
9. Ψηφιακές υποδομές 44%.

Στην έρευνα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων οι απαντήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) για τα εμπόδια που συναντούν στις επενδύσεις είναι ίδιες με τις απαντήσεις του συνόλου των επιχειρήσεων (δηλαδή μικρομεσαίων και μεγάλων), αν και με διαφορετικά ποσοστά. Ωστόσο, παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση στις απαντήσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, σε άλλα πεδία. Για παράδειγμα, σε ό,τι αφορά τα επενδυτικά σχέδια για την επόμενη τριετία, το ποσοστό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δηλώνει ότι δεν έχει κανένα επενδυτικό σχέδιο (17%) είναι σχεδόν τριπλάσιο εκείνου των μεγάλων εταιρειών (6%). Στο πεδίο της καινοτομίας, ενώ από τις μεγάλες εταιρείες το 64% δηλώνει ότι δεν διαθέτει καμία καινοτομία, εντός των ΜΜΕ δηλώνει το 73%. Σε ό,τι αφορά την χρηματοδότηση, εξωτερικές πηγές χρησιμοποιεί το 26% των μεγάλων επιχειρήσεων και το 24% των μικρών, ενώ εσωτερικές πηγές χρησιμοποιεί το 62% των μεγάλων και το 71% των μικρών.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, οι απαντήσεις για τα εμπόδια που συναντούν οι επιχειρήσεις στην πραγματοποίηση επενδύσεων στην έρευνα του 2025 δεν διαφέρουν ουσιαστικά ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα εμπόδια που συναντούν, κατά σειρά προτεραιότητας, είναι:

1. Ενεργειακό κόστος 92%
2. Διαθεσιμότητα ειδικευμένου προσωπικού 91%
3. Αβεβαιότητα για το μέλλον 90%

4. Ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις 89%
5. Ρυθμίσεις για την εργασία 82%
6. Υποδομές μεταφορών 75%
7. Διαθεσιμότητα χρηματοδοτήσεων 62%
8. Ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες 57%
9. Ψηφιακές υποδομές 56%

Η ομοιότητα στις απαντήσεις για τα εμπόδια (με πιο εμφανή διαφορά την πρώτη θέση που δίνουν οι ελληνικές επιχειρήσεις στο ενεργειακό κόστος, ενώ οι ευρωπαϊκές το ιεραρχούν στην τρίτη θέση) πιθανά να οφείλεται στο γεγονός ότι σημαντικό μερίδιο στο ελληνικό δείγμα κατέχουν οι μεγάλες επιχειρήσεις.

Οι απαντήσεις που έδωσαν οι επιχειρήσεις από την Ελλάδα τον προηγούμενο χρόνο, το 2024, στην ίδια έρευνα της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων παρουσιάζουν ορισμένες διαφορές σε σχέση με την πιο πρόσφατη, του 2025 (European Investment Bank, 2024). Συγκεκριμένα, το κριτήριο της αβεβαιότητας για το μέλλον καταλαμβάνει την πρώτη θέση με 93% (αντί της τρίτης το 2025), το κριτήριο του ενεργειακού κόστους την δεύτερη με 92% (αντί της πρώτης το 2025) και το κριτήριο των ρυθμίσεων για τις επιχειρήσεις την τρίτη θέση με 90% (αντί της τέταρτης το 2025).

Στην Ελλάδα, οριακά ψηλότερο ποσοστό επένδυσε στην επέκταση της παραγωγικής δυναμικότητας (24%) σε σχέση με την ΕΕ (23%), χαμηλότερο σε επενδύσεις αντικατάστασης παραγωγικού εξοπλισμού (50% έναντι 54%) και οριακά υψηλότερο ποσοστό σε νέα προϊόντα και υπηρεσίες (14% έναντι 13%). Σε ό,τι αφορά το είδος των επενδύσεων στην Ελλάδα το 45% κατευθύνθηκε σε μηχανήματα και εξοπλισμό (48% στην ΕΕ), 28% σε γη, κτίρια και υποδομές (17% στην ΕΕ) και 15% σε λογισμικό, δεδομένα, πληροφορική και δραστηριότητες ιστοσελίδας (14% ΕΕ). Σχετικά με τις επιπτώσεις από την κλιματική αλλαγή και τον φυσικό κίνδυνο που διατρέχει, το 23% των επιχειρήσεων ανέφερε σοβαρές επιπτώσεις (22% στην ΕΕ), το 40% μικρή επίπτωση (46% ΕΕ) και το 37% καμία επίπτωση (32% ΕΕ). Οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά στις σοβαρές επιπτώσεις είναι: Πορτογαλία 54%, Ρουμανία 47% και Αυστρία 52%. Η Ελλάδα είναι η χώρα με το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό, της τάξης του 71% (μετά την Λιθουανία με 72%) μεταξύ εκείνων που απάντησαν ότι υιοθέτησαν μέτρα για να δημιουργήσουν ανθεκτικότητα απέναντι στους κινδύνους της κλιματικής αλλαγής. Η Ελλάδα είναι η χώρα με την τρίτη χειρότερη επίδοση (84%) στο ποσοστό των επιχειρήσεων (μετά την Κύπρο με 69% και την Βουλγαρία με 81%) που έλαβαν οποιοδήποτε μέτρο (μείωση απορριμμάτων, ανακύκλωση, ενεργειακή αποδοτικότητα κ.α.) για την μείωση των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου. Στην ΕΕ κατά μέσο όρο το 92% απάντησε ότι έχει λάβει κάποιο μέτρο. Σχετικά με την καινοτομία το 70% των επιχειρήσεων στην Ελλάδα απάντησε ότι δεν έχει εισάγει καμία καινοτομία (68% στην ΕΕ), ενώ το 21%, όπως και στην ΕΕ, ότι έχει εισάγει

καινοτομίες σε επίπεδο επιχείρησης. Η Ελλάδα έχει το δεύτερο χειρότερο ποσοστό (μετά την Κροατία) στην χρήση προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών, με το 26% να απαντάει ότι χρησιμοποιεί μία τεχνολογία, όπως και στην ΕΕ, και το 31% να απαντάει ότι χρησιμοποιεί πολλαπλές τεχνολογίες, 51% στην ΕΕ. Η Ελλάδα έχει επίσης το χαμηλότερο ποσοστό (19%) των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν γενική τεχνητή νοημοσύνη. Ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 37%, ενώ οι χώρες με τις υψηλότερες επιδόσεις είναι Φινλανδία 66%, Δανία 58% και Ολλανδία 55%.

Σχετικά με την χρηματοδότηση, το 73% των ελληνικών επιχειρήσεων χρησιμοποιεί εσωτερικές πηγές (66% ο μέσος όρος στην ΕΕ) και το 25% εξωτερικές (όπως και στην ΕΕ). Οι τρεις χώρες με το υψηλότερο ποσοστό χρήσης εξωτερικών πηγών χρηματοδότησης είναι Σλοβακία 37%, Γαλλία 36%, Βέλγιο 32%.

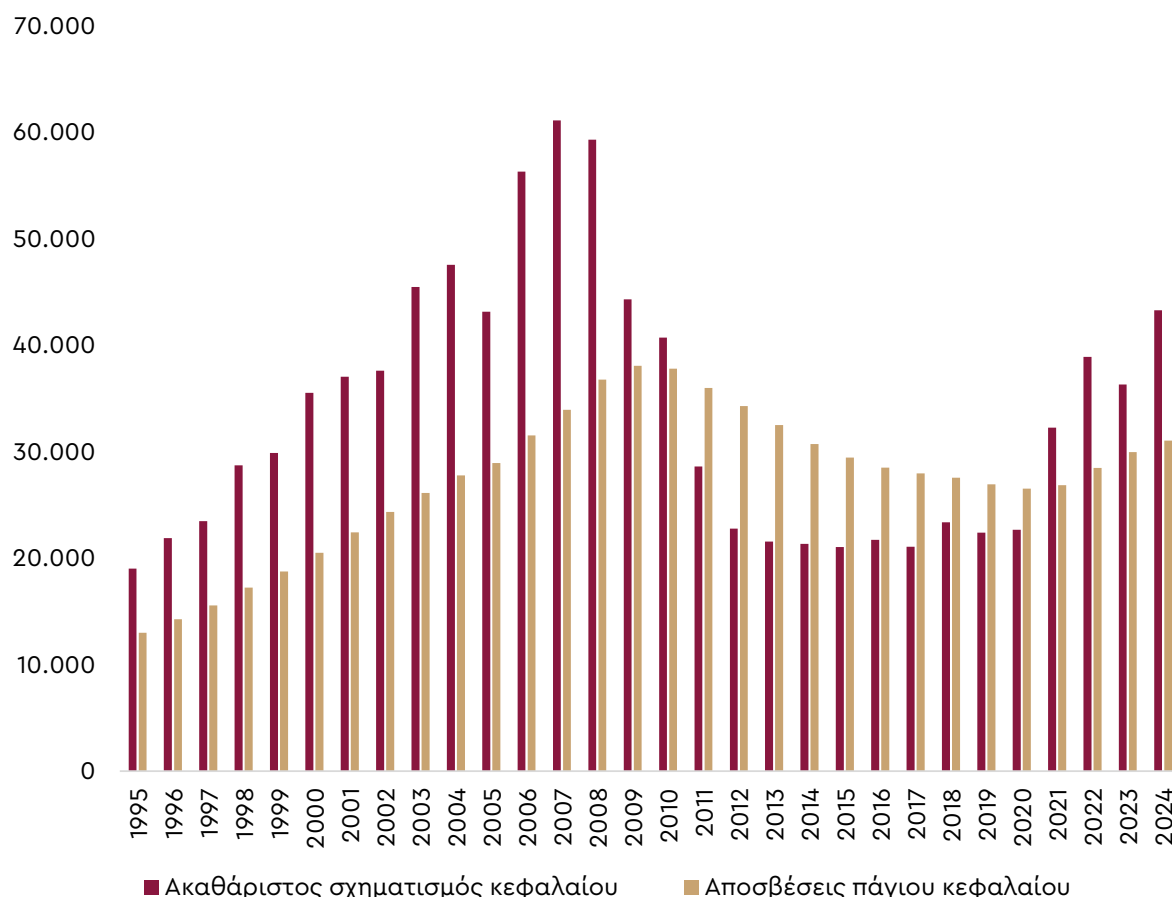
Επενδύσεις στην Ελλάδα

Το επενδυτικό τοπίο στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται από την εξέλιξη του ακαθάριστου σχηματισμού πάγιου κεφαλαίου που μετράει η Ελληνική Στατιστική Αρχή, κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις ξεχωριστές περιόδους, όπως φαίνονται στο ακόλουθο Διάγραμμα 1. Κατά την πρώτη περίοδο που έληξε το 2010, ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου υπερέβαινε τις αποσβέσεις. Ήταν μια περίοδος αύξησης του καθαρού κεφαλαιακού αποθέματος στην Ελλάδα. Η δεύτερη περίοδος ξεκίνησε το 2011 και έληξε το 2020, με τις αποσβέσεις να υπερβαίνουν τον ακαθάριστο σχηματισμό κεφαλαίου. Ήταν μια δεκαετία μείωσης του καθαρού κεφαλαιακού αποθέματος. Η τρίτη περίοδος ξεκίνησε το 2021. Στη διάρκεια αυτών των τεσσάρων χρόνων ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου υπερβαίνει σταθερά τις αποσβέσεις. Είναι μια περίοδος που το κεφαλαιακό απόθεμα της Ελλάδας, μιλώντας πάντα με ποσοτικούς όρους, αυξάνει.

Οι θετικές καθαρές επενδύσεις κατά την τρέχουσα περίοδο υπολείπονται σημαντικά εκείνων της πρώτης περιόδου, τόσο ως απόλυτος αριθμός όσο και ως ποσοστό, που κορυφώθηκε το 2007 όταν οι επενδύσεις ανήλθαν σε 61,15 δισ. ευρώ κι αντιστοιχούσαν στο 26% του ΑΕΠ. Από το 2008 ξεκίνησε η πτώση των επενδύσεων και ως ποσό και ως ποσοστό του ΑΕΠ (59,31 δισ. ευρώ ή 23% του ΑΕΠ) υπογραμμίζοντας ότι η μετέπειτα κρίση δεν αφορούσε μόνο τα δημοσιονομικά.

Την περίοδο 2005–2010 ο μέσος όρος των λόγων του ακαθάριστου σχηματισμού κεφαλαίου προς το ΑΕΠ ανερχόταν σε 22%. Την δεύτερη περίοδο, όταν οι αποσβέσεις ξεπερνούσαν τις επενδύσεις, ο ίδιος μέσος όρος των λόγων (ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου προς ΑΕΠ) μειώθηκε σχεδόν στο μισό κι έφτασε το 12%. Την τρίτη περίοδο (2021–2024), την οποία διανύουμε, ο μέσος όρος των λόγων ανέρχεται σε 16%, δηλαδή καίτοι έχει αυξηθεί από την δεύτερη περίοδο το κεφάλαιο ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν έχει φτάσει ακόμη τις επιδόσεις της πρώτης περιόδου.

Διάγραμμα 1. Επενδύσεις στην Ελλάδα

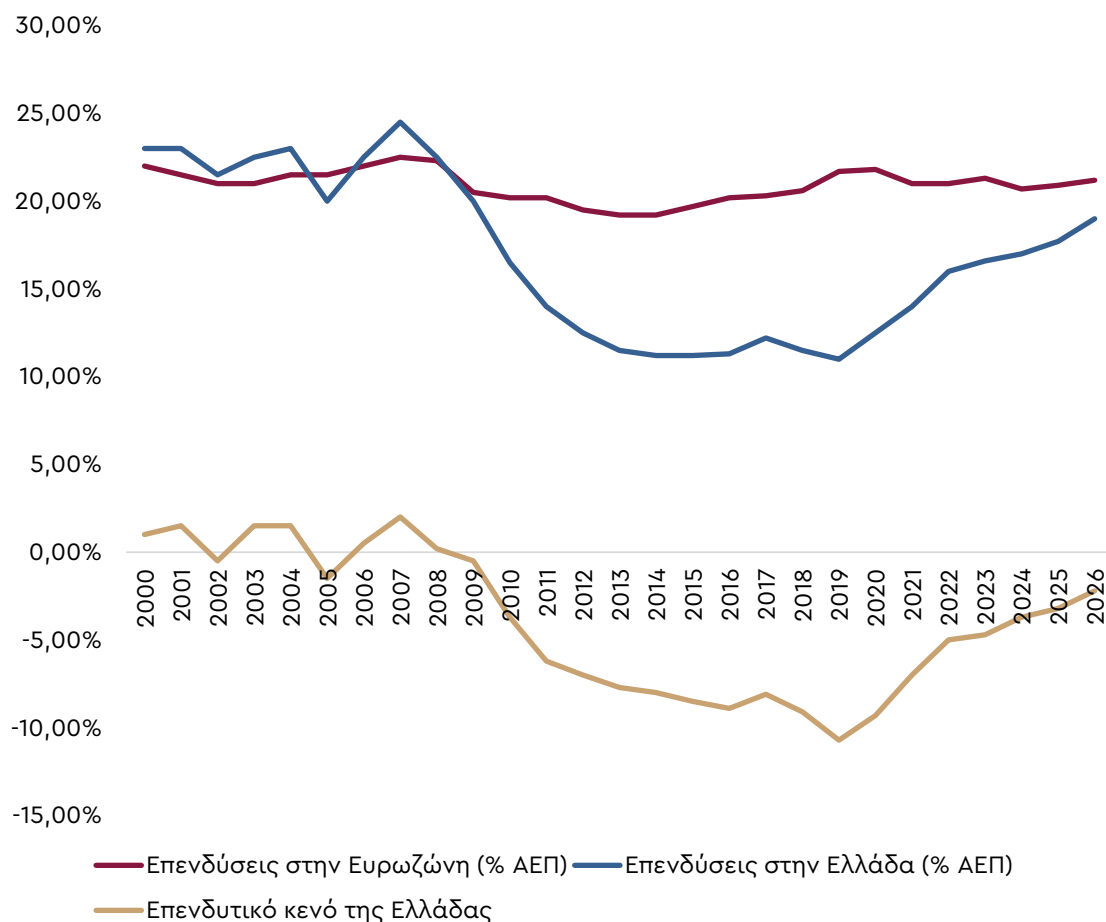

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Το 2026 οι επενδύσεις στην Ελλάδα αναμένεται με ονομαστικούς όρους να ανέλθουν στο 18% του ΑΕΠ, σηματοδοτώντας το υψηλότερο ποσοστό μετά το 2009 και συμβάλλοντας σε μια ετήσια πραγματική ανάπτυξη κατά 1,8% (Εισηγητική Έκθεση Κρατικού Προϋπολογισμού, 2026). Μένει ωστόσο να αποδειχθεί η υλοποίηση των προϋπολογισμένων επενδύσεων, επειδή συστηματικά οι κρατικοί προϋπολογισμοί υπερτιμούν τις προβλέψεις, όπως έχει εύστοχα επισημανθεί (Focus ENA οικονομία, 2025). Για παράδειγμα, η πρόβλεψη για το 2023 ήταν αύξηση των επενδύσεων κατά 15,5% αλλά η πραγματική αύξηση έφτασε μόνο το 6,6%. Το 2024 προβλεπόταν αύξηση των επενδύσεων κατά 15,1% αλλά η αύξηση που επιτεύχθηκε ήταν μόνο 4,5%. Για το 2025, θα αποδειχθεί ανακριβής ακόμη κι αυτή η συντηρητικότερη πρόβλεψη αύξησης κατά 8,4% που διατυπώθηκε αφού τα πρώτα (και όχι οριστικά) στοιχεία υπολόγιζαν την αύξηση μόνο στο 5,7%.

Δεν είναι τυχαίο ότι το επενδυτικό κενό της Ελλάδας έναντι της ευρωζώνης, που αποτυπώνεται στο επόμενο Διάγραμμα 2 (και μετριέται συγκρίνοντας τις επενδύσεις στην ευρωζώνη ως ποσοστό του ΑΕΠ με εκείνες της Ελλάδας), όπως διαμορφώθηκε πρώτη φορά το 2010, ναι μεν βαίνει μειούμενο, αλλά εξακολουθεί να υφίσταται.

Διάγραμμα 2. Επενδύσεις & επενδυτικό κενό Ελλάδας – Ευρωζώνης ως % ΑΕΠ (2000 – 2026)

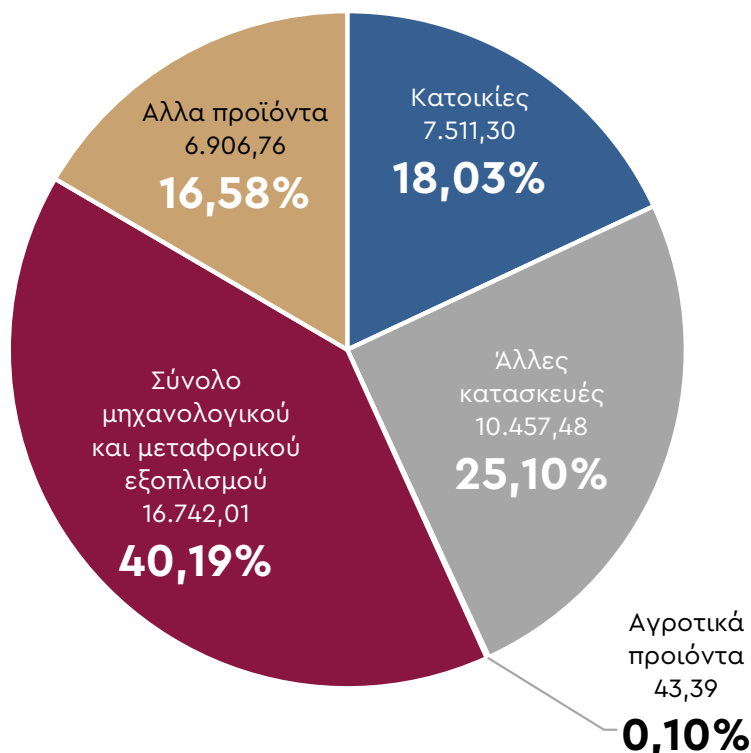

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Το πρόβλημα της Ελλάδας δεν εστιάζεται μόνο στο χαμηλό ύψος των επενδύσεων, αλλά και στην σύνθεσή τους. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή, το 2025 όταν ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου ανήλθε σε 41,66 δισ. ευρώ, τη μερίδα του λέοντος (18 δισ. ευρώ ή 43% του συνόλου) απορρόφησαν οι κατοικίες και άλλες κατασκευές, βλέπε Διάγραμμα 3. Σε μεταφορικό και μηχανολογικό εξοπλισμό (όπου συμπεριλαμβάνεται τόσο επενδύσεις πληροφορικής όσο και της πολεμικής βιομηχανίας με έναν αυξανόμενο ρυθμό) κατευθύνθηκαν 16,74 δισεκ. ή 40% του συνόλου. Η συγκεκριμένη σύνθεση των επενδύσεων προεξοφλεί την μακρομέρευση ενός παραγωγικού μοντέλου δραστηριοτήτων χαμηλής προστιθέμενης αξίας και ειδικεύσεων και βλαπτικού για το περιβάλλον. Από την άλλη, το χαμηλό μερίδιο των επενδύσεων σε μηχανολογικό εξοπλισμό, προεξοφλεί ανεπαρκή ανανέωση ή επέκταση του μηχανολογικού εξοπλισμού και της τεχνολογικής βάσης της ελληνικής οικονομίας.

Σημαντική ώθηση στις επενδύσεις έδωσαν οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις που το 2025 κατέγραψαν ιστορικό υψηλό επίπεδο, φθάνοντας τα 12 δισεκ. ευρώ ή 4,8% του ΑΕΠ (Τράπεζα Ελλάδας – Ευρωσύστημα, 2026).

Διάγραμμα 3. Ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου κατά επενδυτικό αγαθό 2025, σε εκατ. ευρώ & ποσοστό

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή

Ανεξαρτήτως των προβλέψεων που διατυπώνονται για το 2026 και τα επόμενα χρόνια, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος απότομης μείωσης των επενδύσεων για δύο κυρίως λόγους.

Ο πρώτος σχετίζεται με τον τερματισμό κατά το τρέχον έτος των χρηματοδοτήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Στο πλαίσιο του, από το 2021 χρηματοδοτήθηκαν 836 έργα με συνολικά κεφάλαια ύψους 35,95 δισ. ευρώ (18,22 δισ. επιχορηγήσεις και 17,73 δισ. ευρώ δάνεια) ενεργοποιώντας δράσεις συνολικής αξίας άνω των 60 δισ. ευρώ. Αξιολογώντας το ειδικό τους βάρος, οι συνολικές επενδύσεις του Ταμείου (από το πλαίσιο των επιχορηγήσεων και των δανείων) 35,95 δισ. ευρώ ισούνται με το 15% των επενδύσεων στην διάρκεια αυτής της εξαετίας. Μένοντας στο σκέλος των επιχορηγήσεων ισούνται με το 8%.

Οι επενδύσεις κατευθύνθηκαν σε πέντε τομείς: Πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή, ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας και, τέλος, REPowerEU. Άραγε, οι επενδύσεις των προηγούμενων χρόνων έθεσαν επαρκή θεμέλια για μια δυναμική μεγέθυνσης που θα καλύψει το κενό από την διακοπή των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας;

Ο δεύτερος λόγος προβληματισμού για τις μελλοντικές επενδύσεις σχετίζεται με τη πιθανολογούμενη συνέχιση της πορείας ανόδου των επιτοκίων του ευρώ που ξεκίνησε με την απόφαση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας τον Ιούνιο του 2026, όταν τα επιτόκια αυξήθηκαν από το 2,15% στο 2,4% για πρώτη φορά μέσα σε ένα χρόνο. Έκτοτε, η αύξηση του πληθωρισμού τροφοδοτεί σενάρια για αύξηση των επιτοκίων. Ωστόσο, η άνοδος των ευρωπαϊκών επιτοκίων θα πυροδοτήσει ακόμη μεγαλύτερη άνοδο των επιτοκίων δανεισμού στην Ελλάδα, κατά την συνήθη πρακτική των τραπεζών, αυξάνοντας το κόστος χρήματος, αναστέλλοντας επενδυτικά σχέδια και επιβαρύνοντας προϋπολογισμούς οικογενειών και επιχειρήσεων σε βάρος της κατανάλωσης και των επενδύσεων.

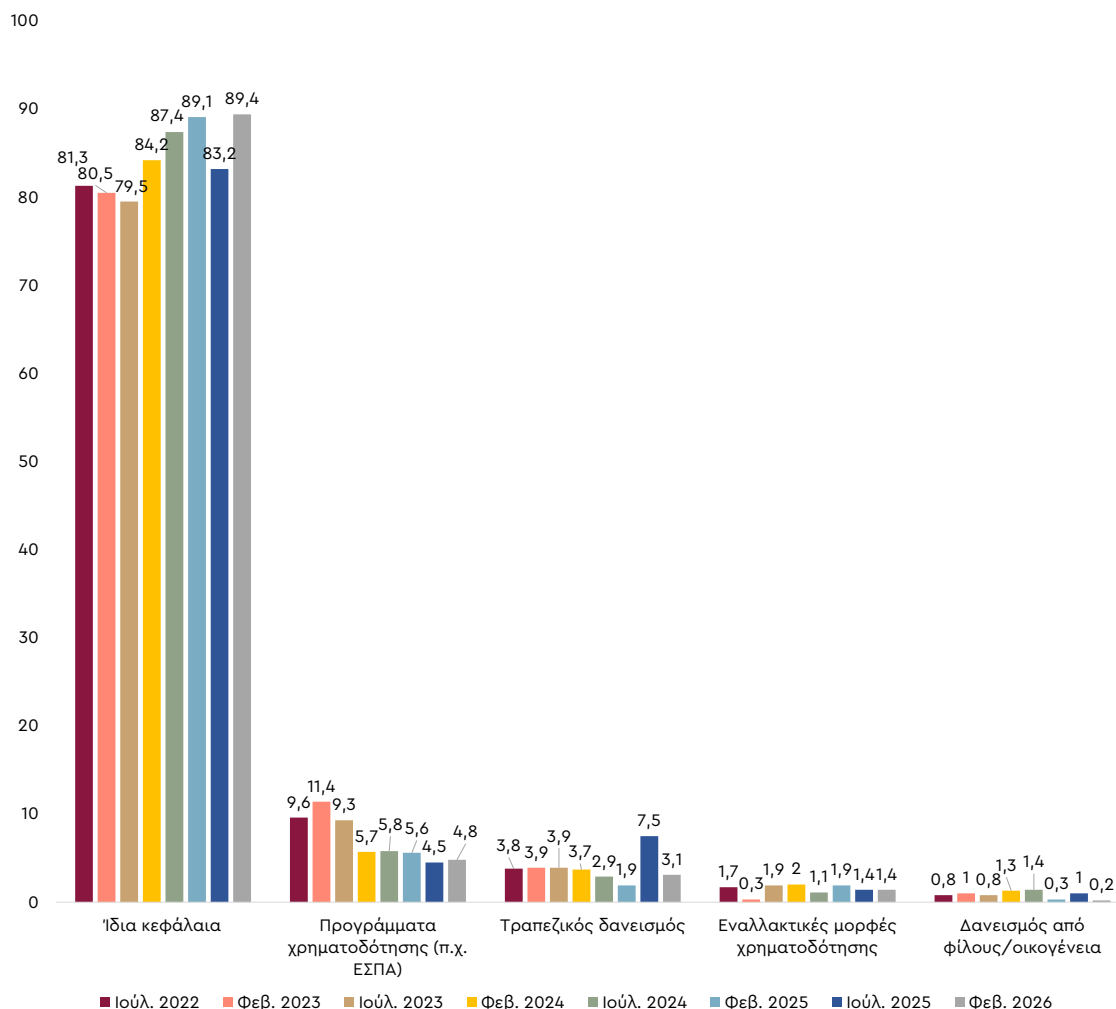
Επενδύσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Η κατάσταση των επενδύσεων στην Ελλάδα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτυπώνεται ανάγλυφα και αξιόπιστα στην έρευνα που πραγματοποιεί το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ από κοινού με την εταιρεία έρευνας γνώμης Marc. Με βάση την έρευνα για το δεύτερο εξάμηνο του 2025, κατά το 2025 επένδυση σε τεχνολογικό εξοπλισμό και ψηφιακές τεχνολογίες (λογισμικό, ψηφιακές συσκευές και εφαρμογές) πραγματοποίησε το 29% των μικρομεσαίων (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, Φεβρουάριος 2026). Το 71% δεν πραγματοποίησε καμία επένδυση. Επενδύσεις σε μηχανολογικό εξοπλισμό και λοιπά μηχανήματα πραγματοποίησε το 20% των μικρομεσαίων (το 80% καμία επένδυση) και επενδύσεις σε κτιριακές εγκαταστάσεις και λοιπό εξοπλισμό πραγματοποίησε το 12% (το 88% καμία). Επένδυση σε κατάρτιση – εκπαίδευση προσωπικού (πχ συστήματα πιστοποίησης, οργάνωσης και λειτουργίας) πραγματοποίησε το 9%.

Πολλά ευρήματα υπογραμμίζουν την θετική συσχέτιση των επενδύσεων με το μεγάλο μέγεθος των υπό εξέταση επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, ενώ στις Ανώνυμες Εταιρείες επένδυση σε τεχνολογικό εξοπλισμό και ψηφιακές τεχνολογίες υλοποίησε το 43% των επιχειρήσεων, από τις ατομικές αντίστοιχες επενδύσεις υλοποίησε μόνο το 25%, ενώ ΟΕ-ΕΕ/ΕΠΕ και ΙΚΕ βρέθηκαν στο ενδιάμεσο με επενδύσεις από το 32% των επιχειρήσεων. Επίσης, ενώ από τις επιχειρήσεις με ετήσιο τζίρο έως 50.000 ευρώ επένδυση πραγματοποίησε το 20%, από τις επιχειρήσεις με τζίρο πάνω από 300.000 ευρώ επένδυση πραγματοποίησε το 47%. Τέλος, ενώ από τις επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό επένδυση πραγματοποίησε μόνο το 20%, από τις επιχειρήσεις που απασχολούν πάνω από 5 άτομα επένδυση πραγματοποίησε το 46%. Προς επίρρωση της θετικής σχέσης επενδύσεων και μεγέθους επιχειρήσεων, στις ενδιάμεσες βαθμίδες της απασχόλησης προσωπικού (1 άτομο, 2-3 άτομα και 4-5 άτομα), το ποσοστό των επιχειρήσεων που πραγματοποίησαν επένδυση αυξάνεται σταθερά (27%, 29% και 31%).

Σε σχέση με το ύψος της επένδυσης, φαίνεται ότι ακόμη κι αυτές οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν μικροποσά, που δεν βελτιώνουν θεαματικά τα κέρδη ή την θέση της επιχείρησης απέναντι στον ανταγωνισμό. Συγκεκριμένα, το 10% δαπάνησε ως 500 ευρώ, το 20% ως 1.000 ευρώ, το 29% ως 2.000 ευρώ, το 38% ως 4.000 ευρώ, το 46% ως 5.000 ευρώ και το 58% ως 10.000 ευρώ. Μόνο το 11% των επιχειρήσεων δαπάνησε πάνω από 100.000 ευρώ για επενδύσεις το 2025.

Διάγραμμα 4. Πηγές χρηματοδότησης επενδύσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Πηγή: IME ΓΣΕΒΕΕ, Αποτύπωση οικονομικής συγκυρίας Φεβρουάριος 2026

Αναφορικά με τις πηγές χρηματοδότησης, όπως απεικονίζεται στο Διάγραμμα 4, το 89% κάλυψε το κόστος της επένδυσης με ίδια κεφάλαια, το 5% με προγράμματα χρηματοδότησης (πχ ΕΣΠΑ), το 3% με τραπεζικό δανεισμό, το 1,4% με εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης (μικροχρηματοδότηση, venture capital κ.α.) και το 0,2% μέσω δανεισμού από φίλους, οικογένεια κ.λπ. Στην διάρκεια μάλιστα αυτής της χρονικής περιόδου, από το 2022 ως το 2026, που είναι μια περίοδος μεγέθυνσης της οικονομίας, οπότε θα μπορούσαν να υπάρξει η προσδοκία βελτίωσης των συνθηκών πρόσβασης στην τραπεζική χρηματοδότηση, το ποσοστό όσων καλύπτουν τις επενδύσεις με ίδιους πόρους αυξάνεται. Ενώ, το ποσοστό όσων καλύπτουν τις επενδύσεις με όλους τους άλλους τρόπους (προγράμματα χρηματοδότησης πχ ΕΣΠΑ, τραπεζικό δανεισμό, εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης και δανεισμό από φίλους και οικογένεια) μειώνεται.

Εμπόδια για επενδύσεις στην Ελλάδα

Σχετικά με τα εμπόδια που ορθώνονται για την πραγματοποίηση επενδύσεων στις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις συνομιλήσαμε με ιδιοκτήτες, ιδρυτές ή διευθυντές αντίστοιχων μεταποιητικών επιχειρήσεων. Η ποιοτική έρευνα, μέσω κυρίως τηλεφωνικών συνεντεύξεων, διεξήχθη τον Ιούνιο του 2026. Ακολουθήθηκε η μέθοδος της αναστοχαστικής θεματικής ανάλυσης, όπως αναπτύχθηκε από την Virginia Braun και την Victoria Clarke, αρχικά το 2006. Η συγκεκριμένη ποιοτική ερευνητική μέθοδος εστιάζει στον εντοπισμό, την ανάλυση και την ερμηνεία μοτίβων μέσα σε δεδομένα και χαρακτηρίζεται από ενεργό ερμηνεία, αναστοχασμό και περιθώριο επιλογής του ερευνητή. Η μέθοδος της αναστοχαστικής θεματικής ανάλυσης διακρίνεται σε έξι στάδια: εξοικείωση με τα δεδομένα, αρχική κωδικοποίηση, δημιουργία αρχικών θεμάτων, ανασκόπηση θεμάτων, ορισμός και ονοματοδοσία τους και, τέλος συγγραφή της αναφοράς.

Οι ερωτώμενοι και ερωτώμενες προέρχονται από τους κλάδους κοσμηματοποιία, οινοποιία, ραπτική, υποδηματοποιία, σιδηρουργία, επεξεργασία αλουμινίου, κεραμική, ψηφιακές εκτυπώσεις, τυπογραφία, μαρμαροτεχνία και παραγωγή ειδών λαϊκής τέχνης, επιτραπέζιων παιχνιδιών και τροφίμων και ασκούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα στις πόλεις Αθήνα, Πάτρα, Ιωάννινα, Θεσσαλονίκη και Άργος. Το ερώτημα που τέθηκε ήταν «ποια είναι τα σοβαρότερα εμπόδια που συναντάτε στην πραγματοποίηση επενδύσεων». Ακολουθούν οι σημαντικότερες απαντήσεις που δόθηκαν.

1. Διαθεσιμότητα χρηματοδοτήσεων

Το σπουδαιότερο εμπόδιο, και με μεγάλη διαφορά από το επόμενο, για την πραγματοποίηση επενδύσεων είναι η έλλειψη χρηματοδότησης. Οι τράπεζες φέρουν την μεγαλύτερη ευθύνη για τις συνθήκες παρατεταμένης πιστωτικής ασφυξίας στην αγορά. Οι τράπεζες δεν χορηγούν ούτε καν κεφάλαια κίνησης. Η πολιτική χρηματοδοτήσεων μπορεί να διαχωριστεί σε δύο περιόδους, πριν και μετά τα μνημόνια. Για την μικρομεσαία επιχειρηματικότητα ακόμη και σήμερα, που έχουμε βγει από τα Μνημόνια, οι όροι δανεισμού δεν έχουν αλλάξει. Κερδοφόρες επιχειρήσεις με διάρκεια ζωής πάνω από έναν αιώνα πληρώνουν επιτόκιο της τάξης του 10%.

Σε ό,τι αφορά την αξιοποίηση των ΕΣΠΑ υπάρχει δυσарέσκεια. Η γραφειοκρατία που απαιτείται είναι τόσο μεγάλη ώστε συχνά ξεπερνάει τις δυνατότητες πολλών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Εξ ορισμού αποκλείουν μικρά ποσά που χρειάζονται συχνά οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αποκλείουν επίσης την αγορά γης, όπως και την ανέγερση κτιρίων για την παραγωγή. Πρόβλημα χαρακτηρίστηκε η καταβολή του ποσού της επιδότησης μέσω τριών συνήθως δόσεων, που προϋποθέτει την χρηματοδότηση από τον ίδιο τον επιχειρηματία ή από τράπεζα της επένδυσης και την εκ των υστέρων πληρωμή από το ΕΣΠΑ. Το αποτέλεσμα είναι η επιχείρηση να παίρνει δάνειο από τράπεζα, με επιτόκιο 8

– 10%, για να χρηματοδοτήσει επένδυση ενταγμένη σε ΕΣΠΑ κι έτσι να εξαλείφεται όποιο όφελος είχε ο άτοκος δανεισμός ή να μειώνεται σημαντικά το όφελος από την επιχορήγηση. Προτάθηκε η αύξηση των δόσεων έτσι ώστε να μειωθεί το ύψος των ποσών που απαιτείται να καταβληθούν από τις επιχειρήσεις όσο διαρκεί η πραγματοποίηση των επενδύσεων. Στα ΕΣΠΑ επίσης δεν προβλέπεται η χρηματοδότηση επενδύσεων σε εξεζητημένους κλάδους της ελληνικής βιοτεχνίας.

Η πρόσβαση στα χρηματοδοτικά προγράμματα δυσχεραίνεται επειδή διαμεσολαβούν τα γραφεία συμβούλων που συχνά δεν έχουν την εμπειρία ούτε την επάρκεια προσωπικού και γνώσεων για να φέρουν σε πέρας με αποτελεσματικό τρόπο μια υποβολή. Οι αδυναμίες και τα κενά της πρότασης γίνονται γνωστά στην επιχείρηση εκ των υστέρων, όταν πια είναι αργά για διορθώσεις και βελτιωτικές παρεμβάσεις. Συνολικά, κυριαρχεί μια αδιαφάνεια στην υποβολή της πρότασης. Εξ ίσου στρεβλό ρόλο στην αξιοποίηση χρηματοδοτικών προγραμμάτων διαδραματίζουν συχνά και οι τράπεζες. Προτείνεται η ενημέρωση για τα διαθέσιμα προγράμματα να παρέχεται έγκυρα και απ' ευθείας από το κράτος, μέσω των αρμόδιων υπουργείων ή της Περιφέρειας, και στη συνέχεια, να είναι επιλογή κάθε επιχείρησης ποιόν σύμβουλο και πώς θα προσλάβει και θα αξιοποιήσει για την αίτηση υπαγωγής της.

Γραφειοκρατικές χαρακτηρίζονται επίσης και οι απαιτήσεις του αναπτυξιακού νόμου, σχετικά με τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την υποβολή αίτησης χρηματοδότησης ενός επιχειρηματικού σχεδίου.

Τόσο οι τράπεζες όσο και τα ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδοτήσεων είναι εξ ορισμού και κάθετα αρνητικά σε ένα είδος επένδυσης που γίνεται όλο και πιο αναγκαίο για την επιβίωση και την ανάπτυξη της μικρής και (περισσότερο) της μεσαίας επιχείρησης. Σε μια εποχή που κυριαρχούν οι επώνυμες μάρκες σε κάθε σχεδόν αγορά, όρος ύπαρξης μιας επιχείρησης είναι να αναβαθμίσει την παρουσία της επενδύοντας σε σχεδιασμό, διαφήμιση, μάρκετινγκ ακόμη και την πρόσληψη εξειδικευμένου και έμπειρου προσωπικού με στόχο όλες αυτές οι επενδύσεις να κάνουν την επιχείρηση πιο διακριτή και αναγνωρίσιμη στους καταναλωτές της, είτε είναι άτομα είτε επιχειρήσεις. Τέτοιου είδους δαπάνες όμως, που αποτελούν επενδύσεις μιας και σχεδόν πάντα υπάγονται σε ένα μακροπρόθεσμο επιχειρηματικό σχέδιο, δεν κατατάσσονται στην κατηγορία των επενδύσεων ούτε από τις τράπεζες, ούτε από το ΕΣΠΑ. Υπάρχει δηλαδή μια μηχανική, δογματική και ξεπερασμένη αντίληψη για τον ορισμό των επενδύσεων που στέκεται εμπόδιο στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

Η κατάσταση με την χρηματοδότηση των επενδύσεων κρίνεται κρίσιμη επειδή θεωρείται ότι ακόμη και σήμερα η παραγωγή εργάζεται με τον εξοπλισμό που αγοράστηκε μέχρι και την πρώτη δεκαετία του 2000. Ωστόσο, πολύ σύντομα αυτός ο εξοπλισμός θα είναι ξεπερασμένος. Το υπάρχον χρηματοδοτικό περιβάλλον αποκλείει κάθε περίπτωση εύρεσης των αναγκαίων πόρων για την αντικατάσταση αυτού του εξοπλισμού. Αν δεν αλλάξει κάτι ουσιαστικά, τότε σύντομα θα βρεθούμε αντιμέτωποι με ένα κενό.

Πέραν της γραμμικής και προβλέψιμης απαξίωσης του υπάρχοντος εξοπλισμού, η παραγωγή είναι αντιμέτωπη με μιαν ακόμη πρόκληση. Οι κλάδοι που εστιάσαμε, κι αυτό μάλιστα έγινε χωρίς το αναγκαίο βάθος, ήδη δοκιμάστηκαν από τεχνολογικές τομές και επαναστάσεις. Για παράδειγμα, το μάρμαρο στις κατοικίες και τα κτίρια αντικαθίσταται, για λόγους μόδας, κόστους κι ευκολίας, αργά αλλά σταθερά από το πλακάκι, ενώ η τυπογραφία μαζί με την συρρίκνωση (λόγω της σταδιακής εξάλειψης μηχανογραφικών εντύπων, τιμολογίων, αποδείξεων κ.α.) βρίσκεται σε ένα καθεστώς συνεχών τεχνολογικών επαναστάσεων που απαιτούν την εισαγωγή νέων μηχανών και εξοπλισμού. Η υιοθέτηση από τις παλιές επιχειρήσεις νέων μεθόδων παραγωγής, όπου αυτό είναι εφικτό, προϋπέθετε την ύπαρξη σοβαρών κεφαλαίων για να μην οδηγηθεί η επιχείρηση στην απαξίωση κι εκτός αγοράς. Η είσοδος νέων επιχειρήσεων στους νέους ή αναδιαρθρωμένους τομείς με μαζικές επενδύσεις προϋπέθετε την διαθεσιμότητα κεφαλαίων που ήταν εξ ορισμού σε έλλειψη λόγω της τραπεζικής αδράνειας. Τούτων δοθέντων, τεχνολογικές καινοτομίες των προηγούμενων χρόνων βρήκαν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανέτοιμες να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες, με αποτέλεσμα να καταδικαστούν να μείνουν εκτός αγοράς.

2. Εισαγωγή μηχανολογικού εξοπλισμού

Η πραγματοποίηση επενδύσεων με την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού συναντά ένα επιπλέον εμπόδιο: Η αγορά του εξοπλισμού γίνεται από το εξωτερικό, μέσω εισαγωγών. Συχνά, υπάρχει μια εταιρεία – αντιπρόσωπος που μαζί με την εισαγωγή αναλαμβάνει την συντήρηση και την επισκευή, αν προκύψει βλάβη ή παραστεί ανάγκη για μια νέα ρύθμιση. Υπάρχουν ωστόσο περιπτώσεις που δεν υφίσταται αντιπρόσωπος, οπότε τυχόν ανάγκη επισκευής συνοδεύεται από πολύ υψηλό κόστος επίσκεψης τεχνίτη από το εξωτερικό για να την επισκευάσει. Άλλες φορές, ο μηχανολογικός εξοπλισμός χρειάζεται σημαντικές προσαρμογές για να αποδώσει τα μέγιστα, βάσει των ιδιαιτεροτήτων της ελληνικής αγοράς, των πρώτων υλών κ.α. Όλα αυτά ανεβάζουν το κόστος παραγωγής με αποτέλεσμα ο ίδιος εξοπλισμός, με την ίδια αρχική τιμή, να καταλήγει να έχει εντελώς διαφορετικό κόστος λειτουργίας από μια χώρα (πχ της παραγωγής του) στην άλλη (πχ της λειτουργίας του, όπως είναι η Ελλάδα). Το συγκεκριμένο εμπόδιο δεν υπήρχε όταν υφίστατο στην Ελλάδα κλάδος μηχανολογικού εξοπλισμού που μπορεί να μην ήταν ποτέ διεθνώς ανταγωνιστικός αλλά κάλυπτε με επάρκεια την εγχώρια αγορά σε ορισμένους κλάδους. Επίσης, επειδή ανάλογο εμπόδιο δεν απαντάται στις χώρες του ευρωπαϊκού πυρήνα, που εξειδικεύονται στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού καταμερισμού και συνδυασμού εργασίας στην παραγωγή μέσω παραγωγής, δεν υπάρχει ούτε στις έρευνες καταγραφής των εμποδίων.

Συναφές με την προαναφερθείσα απόσταση είναι ένα ακόμη κενό: Μια επιχείρηση παραγωγής καταναλωτικών προϊόντων που λειτουργεί σε εγγύτητα με την επιχείρηση παραγωγής μέσω παραγωγής έχει την δυνατότητα να επηρεάζει την κατεύθυνση ανάπτυξης της τεχνολογίας και να δρέπει έτσι τα «οφέλη τεχνολογικού – παραγωγικού οικοσυστήματος» (κατά τα «οφέλη

κλίμακας»). Αντίθετα, μια απομακρυσμένη επιχείρηση λειτουργεί όλο και συχνότερα ως «λήπτης τεχνολογίας» (κατά τον «λήπτη τιμών» ή price-taker) χωρίς δικαίωμα διαμόρφωσης της τεχνολογίας και των παραμέτρων που την ορίζουν.

Τα εμπόδια στην υιοθέτηση του μηχανολογικού εξοπλισμού που αντιμετωπίζει η ελληνική παραγωγή υπογραμμίζουν την ευρύτερη σημασία, τις προϋποθέσεις και τις επιπτώσεις που συνοδεύουν κάθε τέτοια επιλογή. Τονίζουν ότι η επιλογή τεχνολογίας «δεν είναι απλώς μια τεχνική μέθοδος για τον τρόπο παραγωγής ενός εμπορεύματος. Είναι κάτι πολύ περισσότερο. Η τεχνολογία συνδέεται άμεσα με την ποιότητα των γνώσεων που πρέπει να αναπτυχθούν, αλλά και των απαιτούμενων ικανοτήτων, οι οποίοι θα δεσμεύσουν τόσο τους παρόντες πόρους, όσο και την μελλοντική μετάβαση σε νέα δραστηριότητες. Οι τεχνολογίες λειτουργούν χαράζοντας δεσμευμένες διαδρομές (path-dependencies) και ενεργούν προς τις ικανότητες του πληθυσμού με τρόπους που να περιορίζουν και να εξαρτούν την μελλοντική τους διαφοροποίηση (Μισσός, 2024).

3. Ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες

Καίτοι σημαντικοί κλάδοι, όπως αυτοί που σχετίζονται με τις κατασκευές, την οικοδομή και τον τουρισμό, μεγεθύνονταν από μια αυξανόμενη ζήτηση την τελευταία δεκαετία, υπήρχαν άλλοι κλάδοι που μείωσαν το προϊόν τους λόγω ανεπαρκούς ζήτησης. Η στροφή στο επώνυμο, και δη το εισαγόμενο επώνυμο προϊόν, περιθωριοποίησε σημαντικές μονάδες παραγωγής. Η άνοδος του ηλεκτρονικού εμπορίου ενισχύει περαιτέρω τις διεθνείς φέρμες που έχουν, κατά τεκμήριο, πιο σύγχρονα, καλά ενημερωμένα και πληθωρικά e-shops. Εξ ίσου σε βάρος των μικρών και ελληνικών μεσαίων επιχειρήσεων θα λειτουργήσει η Τεχνητή Νοημοσύνη. Όσους πόρους κι αν αφιερώσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις για να αγοράσουν έτοιμες υπηρεσίες ή να χτίσουν και να εκπαιδεύσουν τα δικά τους γλωσσικά μοντέλα, οι διεθνείς ανταγωνιστές τους θα έχουν περισσότερους πόρους και μάλλον το έχουν ήδη πράξει και τώρα δρέπουν τους καρπούς... Στα καταναλωτικά προϊόντα υπάρχει σοβαρή μείωση της ζήτησης για παραγόμενα στην Ελλάδα προϊόντα και προβλέπεται κύμα χρεοκοπιών το επόμενο διάστημα.

4. Υποδομές μεταφορών και ψηφιακές υποδομές

Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εκτός Αθήνας αντιμετωπίζουν τουλάχιστον δύο πρόσθετα εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων. Το πρώτο σχετίζεται με το μεταφορικό κόστος. Δρομολόγια σε ακατάλληλες ώρες, ανεπαρκούς πυκνότητας και αδικαιολόγητα ακριβά αναδεικνύουν τις υποδομές των μεταφορών σε αξεπέραστο εμπόδιο για επιχειρήσεις που έχουν την έδρα τους ακόμη και 100 χιλιόμετρα έξω από την Αθήνα, επιβάλλοντας επενδύσεις και αυξημένα κόστη που σε άλλη περίπτωση, αν η επιχείρηση βρισκόταν στην Αθήνα, θα ήταν περιττά. Κατ' επανάληψη επισημάνθηκε επίσης η δυνατότητα των σιδηροδρομικών μεταφορών να αποτελέσουν ασφαλή λύση στο πρόβλημα αξιόπιστης μεταφοράς πρώτων υλών και παράδοσης έτοιμων προϊόντων.

Εξ ίσου αρνητικά επιδρούν και οι χαμηλές ταχύτητες του διαδικτύου εκτός Αθήνας στην επέκταση και αναβάθμιση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αν, για παράδειγμα, πρόκειται να διακινούνται συστηματικά μεγάλα αρχεία.

5. Ρυθμίσεις για τις επιχειρήσεις

Το κανονιστικό φορτίο επιβαρύνει με αυξανόμενο ρυθμό τις επιχειρήσεις χωρίς να λειτουργεί προς όφελος του καταναλωτή. Τις περισσότερες φορές, είναι μεταβίβαση κόστους από το κράτος στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, όπως συμβαίνει συστηματικά με την εφορία. Οι δυσκολίες αυξάνονται υπέρμετρα όταν προσωπικό χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, που εργάζεται στην διακίνηση και τις μεταφορές – παραδόσεις προϊόντων, και ανύπαρκτης εμπειρίας, καλείται να διευθετήσει υποχρεώσεις, όπως η έκδοση τιμολογίων και δελτίων αποστολής... Εμπόδιο, συχνά ανυπέρβλητο, στην πραγματοποίηση επενδύσεων στην γη και την κατασκευή εγκαταστάσεων (αποθηκών, γραφείων κ.α.) αποτελεί η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του Κτηματολογίου, με αποτέλεσμα η χρόνια ασάφεια στις χρήσεις γης ακόμη και τις οριοθετήσεις ιδιοκτησιών να λειτουργεί παραλυτικά στις επενδύσεις επέκτασης εγκαταστάσεων.

6. Ενεργειακό κόστος

Το ενεργειακό κόστος έχει πολλαπλασιαστεί, με συγκεκριμένους κλάδους να επωμίζονται 3 – 4 φορές ακριβότερο κόστος παραγωγής σε σχέση με το 2021. Το αποτέλεσμα είναι, στο μέτρο του δυνατού, να αποφεύγεται σε στάδια παραγωγής η χρήση μηχανών και να προκρίνονται οι χειρωνακτικές εργασίες. Από την άλλη, επιχειρήσεις που διαθέτουν τους πόρους επενδύουν σε σύγχρονο εξοπλισμό, ο οποίος εξοικονομεί ενέργεια, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια παραγωγή δύο ταχυτήτων: Εγκατάλειψη της εκμηχάνισης και επιστροφή στη χειρωνακτική παραγωγή από τη μια για όσες επιχειρήσεις βρίσκονται στο μεταίχμιο της επιβίωσης και επιτάχυνση της εκμηχάνισης με εξοικονόμηση κόστους από την άλλη, για όσες επιχειρήσεις διαθέτουν πόρους. Τα μέτρα προώθησης της Πράσινης Μετάβασης, ενώ υπόσχονται να επιταχύνουν την είσοδο των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στο ενεργειακό μίγμα, ορισμένες φορές εξελίσσονται σε εμπόδια για τις επενδύσεις. Συγκεκριμένα, η πριμοδότηση που δίνει στις επενδύσεις πολλών προγραμμάτων χρηματοδότησης ΕΣΠΑ η τοποθέτηση ΑΠΕ, υποβαθμίζει τη θέση στην αξιολόγηση επιχειρήσεων που, για τεχνικούς (πχ απαιτούμενη ιπποδύναμη) και άλλους ανώτερους της θέλησής τους λόγους, αδυνατούν να εγκαταστήσουν ΑΠΕ. Σε άλλες περιπτώσεις, η αδυναμία ένταξης των ΑΠΕ στο απαρχαιωμένο δίκτυο μεταφοράς ενέργειας έχει ως αποτέλεσμα σημαντικού ύψους επενδύσεις να μένουν ανεκμετάλλευτες, χωρίς να αποδίδουν τα αναμενόμενα οφέλη και μεταθέτοντας τις αποσβέσεις για το απώτερο μέλλον. Σημαντικά εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων δημιουργούν οι μεγάλες καθυστερήσεις στην επέκταση του δικτύου ηλεκτρικού ρεύματος.

7. Ελλιπής κρατική υποστήριξη

Σε πολλά πεδία της επιχειρηματικής δραστηριότητας απουσιάζει η υποστήριξη και η στρατηγική καθοδήγηση από ένα έγκυρο κέντρο που να αποτελεί σημείο αναφοράς. Η ανάγκη του αυξάνεται εξ αιτίας των ραγδαίων αλλαγών που έχουν επιφέρει στο διεθνές εμπόριο οι πόλεμοι, με την διαταραχή της εφοδιαστικής αλυσίδας, οι κυρώσεις και οι δασμοί. Σήμερα, σε ορισμένες περιπτώσεις η δημόσια υποστήριξη εξαντλείται στην χρηματοδότηση ενός μέρους του κόστους στην συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις, της τάξης του 20%. Στο εξωτερικό ωστόσο, και μάλιστα στην Ιταλία που διέπεται από το ίδιο δίκαιο, η κρατική υποστήριξη (υλικά και συμβουλευτική) είναι πιο γενναιόδωρη, πολυεπίπεδη και δημιουργική. Λύνει προβλήματα...

8. Έλλειψη πιστοποιημένου προσωπικού

Το πρόβλημα ανεπάρκειας του προσωπικού έχει την ρίζα του στην ελληνική κρίση. Τότε, με την ανεργία να αγγίζει επίπεδα ρεκόρ της τάξης του 27%, δημιουργήθηκε μια «χαμένη γενιά». Το κενό είναι ορατό στις μεταποιητικές επιχειρήσεις και θα συνεχίσει να βαραίνει την πορεία τους. Σήμερα, υπάρχει έλλειψη τεχνικού προσωπικού από την παραγωγή. Η τεχνική εκπαίδευση (ΕΠΑΛ κ.α.) δεν είναι αρκούντως ελκυστική για τους νέους ανθρώπους, η εκπαίδευση που παρέχει είναι αναντίστοιχη των απαιτήσεων κι ακόμη χειρότερες οι πιστοποιήσεις που χορηγεί. Ως αποτέλεσμα, οι παραγωγικές επιχειρήσεις καλούνται να σηκώσουν μόνες τους το βάρος της κατάρτισης του προσωπικού, ακόμη και στις (σπάνιες) περιπτώσεις στις οποίες το προσωπικό έχει αποφοιτήσει από εκείνες ακριβώς τις ειδικότητες που παράγουν οι τεχνικές σχολές.

9. Άνοδος κόστους γης

Ως εμπόδιο στην πραγματοποίηση επενδύσεων επέκτασης της παραγωγής περιγράφηκε η μεγάλη άνοδος στις τιμές της επαγγελματικής στέγης ακόμη και της γης. Οι αυξήσεις στα ενοίκια και τις τιμές πώλησης ακινήτων και γης, ειδικά σε ζώνες τουριστικού ενδιαφέροντος, λειτουργούν αποτρεπτικά στην υλοποίηση επενδύσεων από επιχειρήσεις. Υπ' αυτό το πρίσμα, η στροφή στον τουρισμό ειδικότερα σε περιοχές ή γειτονιές ακόμη κι εντός της Αθήνας που φτάνει σε επίπεδα υπερτουρισμού, λειτουργεί σε βάρος της μεταποίησης και της βιοτεχνίας. Εμφανές αποτέλεσμα είναι ο εκτοπισμός παραγωγικών δραστηριοτήτων από συνοικίες και δημοτικά διαμερίσματα που μετατρέπονται σε πόλο έλξης τουριστών. Κι αυτό επιπλέον το εμπόδιο (όπως και το συνολικό κόστος της εισαγωγής μηχανολογικού εξοπλισμού) δεν αξιολογείται στις πανευρωπαϊκές έρευνες, διότι στην βόρεια και κεντρική Ευρώπη δεν έχουν σημειωθεί ανάλογες αυξήσεις στις τιμές των ακινήτων.

Συμπεράσματα

Στη βάση της ποιοτικής έρευνας που προηγήθηκε προκύπτει ότι ορθώνονται σημαντικά εμπόδια στην πραγματοποίηση επενδύσεων από τις μικρομεσαίες μεταποιητικές, βιοτεχνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα.

Κατά σειρά βαρύτητας, η έλλειψη χρηματοδότησης με ευθύνη των τραπεζών και οι δυσκαμψίες του ΕΣΠΑ, τα εμπόδια στην εισαγωγή και χρήση μηχανολογικού εξοπλισμού, η έλλειψη επαρκούς ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες, οι ανεπαρκείς μεταφορικές και ψηφιακές υποδομές, το ρυθμιστικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις που μεταφέρει συνέχεια κόστος από το κράτος στον ιδιωτικό τομέα, η αύξηση στις τιμές ενέργειας, η ελλιπής (υλική και συμβουλευτική) κρατική υποστήριξη, η απουσία εξειδικευμένου και πιστοποιημένου προσωπικού και η άνοδος του κόστους της γης και των ενοικίων αποτελούν τροχοπέδη στην υλοποίηση επενδύσεων.

Στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία, η ανάγκη επισήμανσης και ανάδειξης των εμποδίων στην υλοποίηση επενδύσεων είναι μεγαλύτερη από ποτέ, λόγω του νέου επενδυτικού κύματος που είναι σε εξέλιξη στο ανερχόμενο πεδίο της Τεχνητής Νοημοσύνης. Μόνο που για να μπορέσουν να εκμεταλλευτούν τις επενδύσεις οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα απαιτείται η εξάλειψη των παραπάνω, πολλαπλών και συχνά απαγορευτικών εμποδίων. Διαφορετικά, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα παραμείνουν θεατές και δεν πρόκειται να καρπωθούν τα κεφάλαια που τοποθετούνται σε αυτό το πεδίο. Και όσο οι επενδύσεις στην ΤΝ θα υλοποιούνται στο εξωτερικό ή και εντός της Ελλάδας από τις μεγάλες επιχειρήσεις, τόσο οι μικρομεσαίες σταδιακά θα βρίσκονται σε πιο μειονεκτική θέση ακόμη κι απ' αυτήν που κατέχουν σήμερα.

Ευχαριστίες

Η ευθύνη για την σταχυολόγηση και την μεταφορά των απόψεων σχετικά με τα εμπόδια στις επενδύσεις απ' όσους και όσες συμμετείχαν στην έρευνα ανήκει στον γράφοντα. Τα κριτήρια της επιλογής, από ένα πρωτότυπο υλικό πολλών ωρών συζήτησης, ήταν η παράθεση των σημαντικότερων εμποδίων και η αποφυγή επικαλύψεων. Ευχαριστίες οφείλω στους κάτωθι για την συμμετοχή τους στην έρευνα (η παράθεση των ονομάτων γίνεται με αλφαβητική σειρά): Βασίλη Γεώργα, Νίκο Λιάρα, Γεωργία Μανοπούλου, Στέφανο Μεντζέλο, Ευάγγελο Παπαγγέλη, Στέλλα Ριζοπούλου, Κώστα Ρόζο, Βαγγέλη Σταυρόπουλο, Χρήστο Τσαμάδο, Θεοχάρη Τσίμα, Δημήτρη Φανουργιάκη και Δημήτρη Χιώλο. Από το ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ ευχαριστίες οφείλω στους ακόλουθους συναδέλφους και στελέχη της Διοίκησης: Αντώνη Αγγελάκη, Δημήτρη Βαργιάμη, Ηλία Γεωργόπουλο, Ελένη Γκρίνγκουδ, Νίκο Γράβαρη, Σταύρο Ηλιάδη και Γιώργο Θανόπουλο.

Πηγές

- Braun V. & Clarke V. (2019) «Reflecting on reflexive thematic analysis», *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, τ. 11–4, Taylor & Francis.
- European Investment Bank (2024), Investment Survey, https://www.eib.org/files/publications/20240238_econ_eibis_2024_eu_en.pdf
- European Investment Bank (2025), Investment Survey, <https://www.eib.org/en/publications/20250216-econ-eibis-2025-eu>
- Focus ENA Οικονομία (2025) Επενδύσεις: Άστοχες προβλέψεις και προβληματική σύνθεση, 26 Νοεμβρίου, <https://enainstitute.org/publication/ependyseis-astoches-provlepseis-provlimatiki-synthesi-focus-ena-oikonomia/>
- Foroohar Rana (2026) «Are we at the start of a new investment super-cycle?», *Financial Times*, 6 Ιουνίου, <https://www.ft.com/content/d91cf0b4-2ed6-47b6-a9b1-46f87c52efc1?syn-25a6b1a6=1>
- Goldman Sachs (2026) Global AI investment is forecast to exceed \$1 trillion in 2026, <https://www.goldmansachs.com/insights/articles/global-investment-is-forecast-to-exceed-1-trillion-in-2026>, 7 Αυγούστου.
- History of economic thought website: The theory of investment, <https://www.hetwebsite.net/het/essays/capital/invest.htm>
- Jorgensen D.W. (1963) «Capital Theory and Investment Behavior», *American Economic Review*, τ. 53, σελ.247–57.
- Kersten Stamm & Dana Vorisek (2023) *The Global Investment Slowdown: Challenges and Policies*, World Bank Group, Μάρτιος, <https://shorturl.at/XOohV>
- Lazonick William (2001) *Η οργάνωση των επιχειρήσεων & ο μύθος της αγοράς*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.
- Mazzucato Mariana (2015) *Το επιχειρηματικό κράτος, ανατρέποντας μύθους*. Εκδ. κριτική.
- PwC (2026) *Global investment in AI infrastructure to hit US\$31,6 trillion through 2050*, <https://www.pwc.com/gx/en/news-room/press-releases/2026/global-investment-in-ai-infrastructure.html>, 2 Σεπτεμβρίου.
- Schumpeter Joseph (1934) [1983], *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle*, Harvard University Press.
- Tobin J. (1969) «A General Equilibrium Approach to Monetary Theory», *Journal of Money, Credit and Banking*, τ. 1 (1), σελ. 15–29.

Θεοχαράκης Νίκος (2024) *Θεωρία οικονομικής μεγέθυνσης*, Μάρτιος.

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (2026) *Αποτύπωση οικονομικής συγκυρίας & διερεύνηση ειδικών θεμάτων του ευρύτερου οικονομικού περιβάλλοντος*, Φεβρουάριος.

Κέυνς Τζον Μέιναρντ (1936) [2001] *Η γενική θεωρία της απασχόλησης, του τόκου και του χρήματος*, εκδ. Παπαζήση.

Μαρξ Καρλ (1867) [1985] *Το Κεφάλαιο*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή.

Μισσός Βλάσης (2024) «Ιστορική αναδρομή και ανανέωση της θεωρίας του Αναπτυξιακού Κράτους: Ο σύγχρονος ρόλος της βιομηχανικής πολιτικής», περιλαμβάνεται σε: *Αναζητώντας τον άλλο δρόμο: Στρατηγικές για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας*, εκδ. Πόλις.

Τράπεζα της Ελλάδας – Ευρωσύστημα (2026) *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2025*, Απρίλιος, <https://www.bankofgreece.gr/Publications/ekthdkth2025.pdf>

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (2025) *Εισηγητική έκθεση κρατικού προϋπολογισμού 2026*, Νοέμβριος, <https://shorturl.at/xv4wE>

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

imegseevee.gr

Αθήνα

Αριστοτέλους 46, 104 33
210-8846852
info@imegseevee.gr

Θεσσαλονίκη

Κωλέττη 24, 54627
2310-545967, 2310-517843
thessaloniki@imegseevee.gr

Πάτρα

Πανεπιστημίου 170, 264 43
2610-438557
patra@imegseevee.gr

Ηράκλειο

Βασιλείου Πατρικίου 11, 71409
2810-361040, 2810-361080
iraklio@imegseevee.gr

Λάρισα

Καστοριάς 2α, 41335
2410-579876-7
larisa@imegseevee.gr

Ιωάννινα

Σταύρου Νιάρχου 94, 45500
26510-44727
ioannina@imegseevee.gr

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2021 – 2027
ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ